ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Lexicographic Bulletin

Vol 14 (1982)

Lexicographic Bulletin

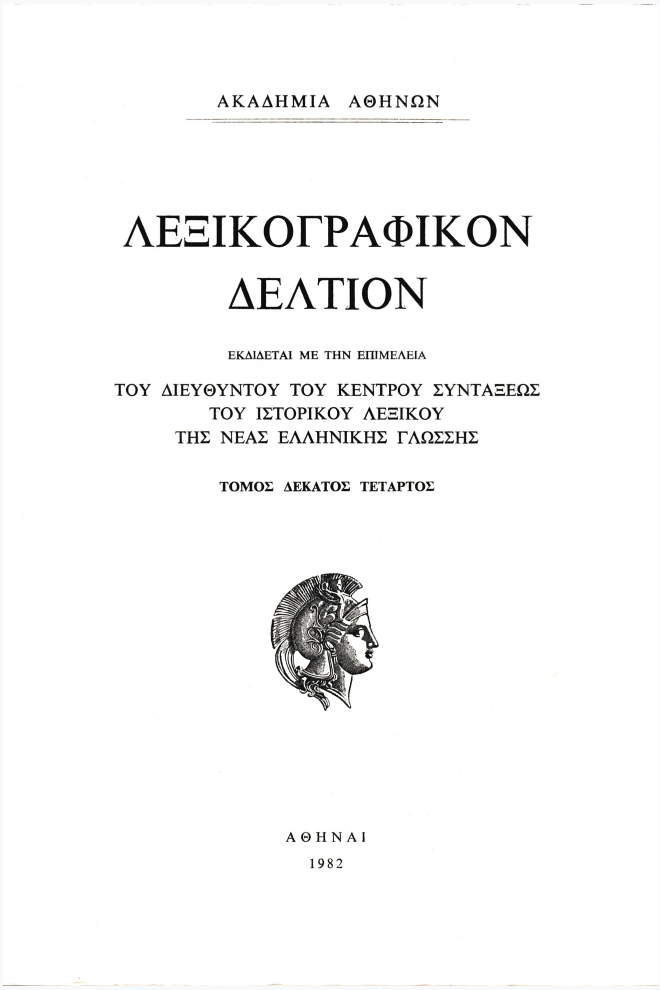

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ
1982

Ἀρχαιοπινῆ στοιχεῖα στὸ ἀγροτοποιμενικὸ λεξιλόγιο τῆς Λήμνου

Dimitrios A. Krekoukias

https://epublishing.ekt.gr | **e-Publisher:** EKT | **Downloaded at:** 05/01/2026 07:01:27

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ
1982

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

BULLETIN LEXICOGRAPHIQUE

14 (1982)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ
1982

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΗΣ ΤΕ ΚΟΙΝΩΣ ΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ
Λεωφόρος Συγγροῦ 129 - Β. Δίπλα 1

Διευθυντής: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΚΡΕΚΟΥΚΙΑΣ

ACADÉMIE D'ATHÈNES
CENTRE DE RÉDACTION DU DICTIONNAIRE HISTORIQUE
DU GREC MODERNE (LANGUE COMMUNE
ET DIALECTES)
129, Bd Sygrou - 1, rue V. Dipla. Athènes

Directeur: DÉMÈTRE A. KRÉKOUKIAS

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδες

Δημητρίου Α. Κρεκούκια: Ἀρχαιοπινῆ στοιχεῖα στὸ ἀγροτοποιμενικὸ λεξιλόγιο τῆς Λήμνου 5– 19

Δημητρίου Α. Κρεκούκια: Ἀρχαιοπινῆ ὀνόματα φυτῶν στὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Ἰκαρίας 21– 26

Χριστοφόρου Γ. Χαραλαμπάκη: Τὸ πρόβλημα τῶν ἰδιωματικῶν στοιχείων στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνία 27– 51

Christoph Charalambakis: Forschungsbericht über die sprachwissenschaftlichen Studien in Griechenland (1971-1980). 53– 85

Ἀγαπητοῦ Γ. Τσοπανάκη: Ἐτυμολογικά 87– 99

Νικολάου Γ. Κοντοσοπούλου: Ὁ Γλωσσικὸς Ἄτλας τῆς Ἑλλάδος. Νέοι προσανατολισμοί 101–121

Ἀναστασίας Κατσίκη-Γκιβάλου: Τὸ οὐσιαστικὸ καὶ τὸ ρῆμα στὴν ποίηση τοῦ Κ. Π. Καβάφη 123–141

Ἐλευθερίας Γιακουμάκη: Ἡ γλῶσσα τῆς «Ὀδύσσειας» τοῦ Ν. Καζαντζάκη 143–167

Σταύρου Γ. Κατσουλέα: Τὰ ἐπαγγελματικά, σκωπτικὰ καὶ τοπικὰ ἐπώνυμα τῆς Βλάστης τοῦ νομοῦ Κοζάνης 169–194

Ἀγγέλου Γ. Ἀφρουδάκη: Ἀπὸ τὸ τοπωνυμικὸ τῆς ΒΔ. Γορτυνίας 195–240

Ἀντωνίου Μπουσμπούκη: Σύνταξη τοῦ ἄρθρου μὲ ἐπιρρήματα στὴ νέα Ἑλληνικὴ καὶ τὴν Ἀρωμουνικὴ (Κουτσοβλαχική) 241–242

Χριστίνας Μπασέα-Μπεζαντάκου: Ἡ σημερινὴ γλωσσικὴ κατάσταση στὸ νομὸ Πιερίας 243–254

Ἀναστασίας Κατσίκη-Γκιβάλου: Ἡ φύση τοῦ λεκτικοῦ συμβόλου 255–262

Κώστα Καραποτόσογλου: Ἐτυμολογικὰ ἀνάλεκτα 263–288

Ἔκθεση διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας τοῦ ἔτους 1980. 289–298

ΑΡΧΑΙΟΠΙΝΗ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΟΠΟΙΜΕΝΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΛΗΜΝΟΥ

Οἱ κάτοικοι τῆς Λήμνου, ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι νησιῶτες, ἀπομονωμένοι ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἦταν φυσικὸ νὰ κρατήσουν σὲ μεγάλο ποσοστὸ ἀλώβητες παρὰ τὸ πέρασμα πολλῶν αἰώνων ἕνα μεγάλο πλῆθος ἀπὸ λέξεις ἀρχαῖες ἢ μεσαιωνικές, δεμένες μαζὶ μὲ τὰ παλιά τους ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ δοξασίες.

Μὲ τὴ γλωσσικὴ διάλεκτο τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ ἀσχολήθηκαν στὶς μελέτες τους ὁ μεγάλος Γερμανὸς βυζαντινολόγος καὶ γλωσσολόγος August Heisenberg καὶ ὁ δικός μας πανεπιστημιακὸς δάσκαλος Νικόλαος Ἀνδριώτης.

Ὁ πρῶτος, λοχαγὸς τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ κατὰ τὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο, μαζεύει τὸ 1918 ἀπὸ τὰ λαϊκὰ στόματα πολλῶν αἰχμαλώτων στρατιωτῶν, μεταξὺ αὐτῶν καὶ Λημνίων, τοῦ 4ου σώματος στρατοῦ στὸ Görlitz (Γκέρλιτς), λέξεις καὶ φράσεις τῆς τοπικῆς λαλιᾶς τους ποὺ τὶς κατάγραψε σὲ δίσκους καὶ ποὺ ἀργότερα εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας [1].

Ὁ Ἀνδριώτης, γιὸς ἐκπαιδευτικοῦ, φυγάδας ἀπὸ τὴν παλιά του πατρίδα τὴν Ἴμβρο μετὰ τὸ 1922, ἔχει σὰ δεύτερη καὶ τρίτη πατρίδα του τὴ Σαμοθράκη καὶ τὴ Λῆμνο.

Ἀπὸ μικρὸς ζώντας στὰ δύο αὐτὰ νησιά, ποὺ ἦταν δάσκαλος ὁ πατέρας του καὶ ἀργότερα καὶ ὁ ἀδερφός του, ἄρχισε νὰ δείχνει πολὺ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ τῶν δυὸ αὐτῶν νησιῶν τοῦ Βορείου Αἰγαίου, νὰ τὴν μελετάει καὶ νὰ μαζεύει σὰν τὴν καλὴ μέλισσα ἀπὸ τὰ στόματα τῶν τότε γερόντων λέξεις καὶ φράσεις τοῦ λαοῦ, νὰ καταγράφει μὲ προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια ἤθη, ἔθιμα, τραγούδια, μοιρολόγια, παραδόσεις, παραμύθια καὶ τοπωνύμια τῶν ἀνθρώπων τῶν δυὸ μαρτυρικῶν αὐτῶν νησιῶν τῆς πατρίδας μας.

Τὸ 1927 ἔδωσε τὸ πρῶτο του χειρόγραφο στὴ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία γεμᾶτο ἀπὸ λέξεις καὶ φράσεις, παραμύθια καὶ τοπωνύμια [2].

Τὸν ἄλλο χρόνο, τὸ 1928, νεαρὸς πιὰ Συντάκτης τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, στέλνεται ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία του στὸ νησὶ τοῦ Ἥφαιστου καὶ τοῦ Φιλοκτήτη, στὴ Λῆμνο, καὶ τρυγάει κυριολεκτικὰ ἀπὸ τὰ λαϊκὰ στόματα τῶν ἀνθρώπων τοῦ νησιοῦ ἕνα μεγάλο μέρος ἀπὸ λέξεις, φράσεις, τοπωνύμια, τραγούδια καὶ παραδόσεις [3].

---

1. *Aug. Heisenberg*, Dialekte und Umgangssprache im Neugriechischen, München 1918 (σ. 39-41).
2. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 449.
3. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 453.

Ἀκολουθεῖ ὁ ἐπίσης ἐκπαιδευτικὸς Κωνσταντῖνος Ἀνδριώτης, ἀδερφὸς τοῦ προηγούμενου, ποὺ κι αὐτὸς ἐκτὸς τοῦ δασκαλικοῦ του ἔργου ἔστειλε τὸ 1939 καὶ 1940 στὴ Γλωσσικὴ Ἑταιρεία δύο συλλογὲς γλωσσικοῦ ὑλικοῦ ποὺ μάζεψε μὲ φροντίδα καὶ προσοχὴ ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς ἀνθρώπους τοῦ νησιοῦ [4].

Ἔρχεται ὕστερα ὁ συνάδελφος στὸ Ἱστορικὸ Λεξικό, ὁ Νικόλαος Κοντοσόπουλος. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1964, μὲ ἐντολὴ τῆς Ἀκαδημίας, πηγαίνει στὴ Λῆμνο καὶ τριγυρνᾶ σχεδὸν ὅλα τὰ χωριὰ τοῦ νησιοῦ καὶ μαζεύει σπάνιο γλωσσικὸ ὑλικό, κατάλληλο καὶ γιὰ γλωσσογεωγραφικὲς ἔρευνες, στὶς ὁποῖες ἔχει ἀρκετὰ εἰδικευθεῖ [5].

Μὲ τὴν προτροπὴ τοῦ Κοντοσόπουλου, ἕνας τέταρτος συλλογέας ἀσχολεῖται μὲ τὸ γλωσσικὸ ὑλικὸ τῆς Λήμνου. Εἶναι ἡ Χαρὰ Νικητάκη, ποὺ ἐργάστηκε γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ στὰ χωριὰ τοῦ νησιοῦ τὸ 1977 [6].

Τέλος, κι ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔχω μαζέψει ἀρκετὸ γλωσσικὸ ὑλικὸ ἀπὸ Λήμνιους τῆς διασπορᾶς, στὸν Πειραιᾶ ποὺ ὑπηρετοῦσα ὡς καθηγητὴς σ' ἕνα Γυμνάσιο, στὴ Νέα Πέραμο καὶ στὶς Ἐλευθερὲς τῆς Καβάλας.

Ἀπὸ ὅλο αὐτὸ τὸ δημοσιευμένο καὶ ἀδημοσίευτο ὑλικό, ξεχωρίζοντας τὶς ἀρχαῖες ἢ ἀρχαιοπινεῖς λέξεις ποὺ ἔχουν ἐπιζήσει στὴν τοπικὴ διάλεκτο τῶν λαϊκῶν ἀνθρώπων, «ἀγροτῶν καὶ ποιμένων», τοῦ ἀπομονωμένου αὐτοῦ νησιοῦ, θὰ εἶναι ἡ ἀκόλουθη ἐργασία μου.

Καὶ πρῶτα γιὰ τὰ οὐσιαστικὰ καὶ τὰ ἐπίθετα ποὺ εἶναι σχεδὸν ἀσυνήθιστα στὴ Νεοελληνικὴ κοινή.

ἀγούμαστους (οὺ) : Εἶναι μιὰ ποικιλία ἀμπελιοῦ ποὺ κάνει ἄσπρα σταφύλια μὲ μεγάλες ρῶγες. Εἶναι ὁ βούμασθος ἢ βούμαστος τῶν Ἑλληνιστικῶν χρόνων [7].

ἀglαβὴ (γή) : Εἶναι τὸ προικοσύμφωνο. Ἡ ἐγκλαβὴ τῶν προγόνων μας [8].

ἀdρύς : ὁ ἄγριος, ὁ ἀδρός.

ἀdιρδόνις (γοί) : οἱ αἱμορροΐδες, οἱ τερηδόνες.

ἀdραγίδα (γή) : Ἔτσι λένε οἱ γεωργοὶ τῆς Λήμνου ἕνα φυτὸ μὲ κίτρινα λουλούδια καὶ κίτρινα βελονοειδῆ ἀγκάθια. Ἡ ἀτραγὶς τοῦ Γαληνοῦ [9].

ἀdράχλιου (τού) : Εἶναι ἡ ἀνδράχλη τοῦ Θεόφραστου [10], ἡ ἀνδράχνη τοῦ Διοσκορίδη [11], ἡ ἀdραχλιὰ τοῦ Μακεδονικοῦ χώρου [12].

ἀθάλα (γή) καὶ *ἀθάλη* : ἡ στάχτη μὲ τὰ μικρὰ ἀναμμένα κάρβουνα, ἡ αἰθάλη τῶν παλιῶν μας προγόνων.

---

4. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 617 καὶ 626.
5. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 837.
6. Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξικοῦ, ἀρ. 1119.
7. Papiri graeci e latini (Pubblicazioni della Società italiana per la ricerca dei papiri greci e latini in Egitto). Firenze 1912, 4, 429. Virg., G. 2, 102. Plin, H. N 14, 15, Macr. Sat. 3, 20, 7.
8. Incsr. Gr. 12 (5) 647, 19.
9. *Γαλην.* 6, 623 (Kühn).
10. Φυτ. ἱστ. 1, 5, 2, 1.9.3.
11. Ὑλ. ἰατρ. 2, 124.
12. Ἀπὸ δελτία τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ.

αἴγα (γή) : ἡ γίδα.

ἀκνὸς (οὺ) : ὁ ἀργὸς στὸ βάδισμα.

ἀκόν'ζα (γή) : ἡ χαμαίζηλος κόνυζα τοῦ Νίκανδρου [13] καὶ ἡ βαρύοσμος κόνυζα τοῦ Διοσκορίδη [14], ποὺ κατὰ τὸν δεύτερο ἐστρώνετο στὰ σπίτια γιὰ νὰ διώχνει τοὺς ψύλλους, πράγμα ποὺ συνήθιζαν νὰ κάνουν μέχρι τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια σὲ πολλὰ μέρη τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, ἀφοῦ καὶ *ψύλληθρο* λέγεται τὸ φυτὸ στὴν Πελοπόννησο καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς πατρίδας μας [15].

ἅλας (τὸ) : τὸ ἁλάτι. Τοῦτο ἐκράτησε τὴν ἀρχαία του μορφὴ στὴ Λῆμνο, στὴ γειτονική της Σαμοθράκη καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη τοῦ Βορειοελλαδίτικου χώρου [16].

ἀλεκατούδ' (τοὺ) : Ἔτσι λένε ἕνα εἶδος φυτοῦ μὲ καλαμένιο στέλεχος καὶ κίτρινα λουλούδια. Εἶναι ἡ ἠλακάτη τοῦ Θεόφραστου [17]. Κατὰ τὸν Ἡσύχιο «ἠλακάτη· δόναξ. ὁμοίως καὶ πολυηλάκατα τὰ τῶν ποταμῶν χείλη (Αἰσχ. ἀποσπ. 8). ἔνιοι δὲ κοινῶς τὰ γόνατα ἔχοντα, ὡς στάχυν, ὡς κάλαμον» [18].

ἀληδόνα (γή) : ὁ ἕλικας τοῦ ἀμπελιοῦ, ἡ «ἀηδόνα» τῆς Λέσβου. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ ἀρχαῖο ρῆμα ἀλινδοῦμαι, ποὺ ἔχει καὶ τὴν ἔννοια τοῦ περιστρέφομαι, καὶ τὸ «ἄλινδον» τοῦ Ἡσύχιου, ποὺ φανερώνει τὸ δρόμο [19]. Μήπως καὶ ἡ ἀληδόνα ἔχει ἀπ' ἐκεῖ τὴν ἐτυμολογική της ἀρχή ;

ἀμαλιὰ (γή) : Ἔτσι λένε τὸ γυμνὸ καὶ ἐπίπεδο μέρος βουνοῦ ἢ λόφου. Εἶναι ἡ μεσαιωνικὴ ὁμαλία.

ἀνάμα (τοὺ) : Ἔτσι λένε σ' ὅλο τὸ νησὶ τῆς Λήμνου, καθὼς καὶ σὲ ἄλλα μέρη τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, τὸ ἁγιοκράσι ποὺ βάζει ὁ παπᾶς στὴν κοινωνιά. Εἶναι τὸ νᾶμα τῶν παλαιῶν μας προγόνων.

ἀνανίδα (γή) : ἡ ἀνωνὶς τοῦ Διοσκορίδη καὶ ὀνωνὶς τοῦ Θεόφραστου [20], τὸ φοβερὸ ζιζάνιο τῶν σπαρτῶν, ποὺ ἀπ' τὰ παλιὰ τὰ χρόνια μέχρι σήμερα ὑπάρχει ἡ πίστη στὸ λαὸ πὼς τὸ φυτὸ αὐτὸ βρασμένο βοηθάει στὴ δυσουρία καὶ στὴ νεφρικὴ λιθίαση [21].

ἄντζουρας (οὺ) : Ἔτσι λένε τὶς ὄρθιες στητὲς πέτρες ποὺ ἀποτελοῦν τὸν περίβολο τοῦ ἁλωνιοῦ, τὸ ἄνδηρον τῶν ἀρχαίων.

ἀντήλιου (τοὺ) : τὸ ἡλιοτρόπιο, εἶναι ὁ παλαιὸς ἀντήλιος καὶ ἀνθήλιος.

ἀξάῳ' (τοὺ) : ἡ σὲ εἶδος ἀμοιβὴ τοῦ μυλωνᾶ. Εἶναι τὸ μεσαιωνικὸ ξάγιν, κι αὐτὸ ἀπὸ τὸ Ἑλληνιστικὸ ἐξάγιον.

ἄπου (τοὺ) : Ἔτσι λένε οἱ ντόπιοι ἕνα ξύλινο βαθουλωτὸ πινάκι ποὺ τό 'χουν γιὰ νὰ βάζουν μέσα τὸ προζύμι ἢ τροφή, γιὰ νὰ τὴν πάρουν μαζί τους οἱ ζευγολάτες

---

13. Θηρ. 70.
14. Ὑλ. ἰατρ. 3, 121.
15. Ἀπὸ δελτία τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ.
16. Ἱστορ. Λεξικὸ στὴ λ. ἅλας.
17. Φυτ. ἱστ. 2, 2, 1.
19. *Ἡσύχ.* στὴ λ. ἠλακάτη.
19. *Ἡσύχ.* στὴ λ. ἄλινδον.
20. Φυτ. ἱστ. 6, 1, 3.
21. Ὑλ. ἰατρ. 3, 18.

στὸ καμάτεμα ἢ οἱ προβατάρηδες στὰ βοσκοτόπια. Ἡ λέξη εἶναι τὸ ἀρχαῖο νάπος [22], ποὺ σώζεται σὲ διάφορους τύπους καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς πατρίδας μας [23].

ἀπύραθους (οὺ) [24] : τὸ φυτὸ πύρεθρον τοῦ Νίκανδρου [25] καὶ τοῦ Γαληνοῦ [26], ἡ πύρεθρος τοῦ Διοσκορίδη [27].

ἀράμνους (οὺ) : τὸ φυτὸ ράμνος τοῦ Θεόφραστου [28] καὶ τοῦ Διοσκορίδη [29], ἡ ἀλεξιάρη ράμνος τοῦ Νίκανδρου [30].

ἀργατίνα (γή) : ἡ γυναῖκα ἡ ξωμάχα ποὺ βοηθάει στὰ χωράφια καὶ στὰ βοσκοτόπια τὸν ἄντρα της, ἡ ἐργατίς.

ἀρπηδόνα (γή) : Ἔτσι λέγεται καθεμιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες κλωστὲς τοῦ στημονιοῦ ποὺ δὲν μποροῦν νὰ ὑφανθοῦν πιὰ καὶ κόφτονται ἀπὸ τὴν ὑφάντρα. Τὸ ἀρχ. ἀρπεδὼν [31].

ἄρτ'κας (γή) : ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γνωστὸ νάρθηκα τῆς ἐκκλησίας, εἶναι καὶ ἕνα εἶδος φυτοῦ ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Σκιανδανθῶν, ὁ νάρθηξ τοῦ Θεόφραστου [32] καὶ τοῦ Διοσκορίδη [33].

ἀσβώλακας (οὺ) : μέρος μὲ νερὸ καὶ μεγάλους βώλους ἀπὸ χῶμα, ὁ ἀρχ. βῶλαξ [34].

ἀσκαμνιὰ (γή) : ἡ συκαμινέα τοῦ Διοσκορίδη [35] καὶ τοῦ Γαληνοῦ [36].

ἄσ'μου (τού) : τὸ ὁλόασπρο πρόβατο ποὺ δὲν ἔχει ἄλλο χρῶμα στὸ σῶμα του.

ἀσ'νείκαστους (οὺ) : ὁ ἀχόρταγος, αὐτὸς ποὺ τρώει χωρὶς συναίσθηση.

ἀσπρόδουλας (οὺ) : ὁ ἀσφόδελος καὶ *ἀστ'βιὰ* (γή) : ἡ στοιβὴ τῶν ἀρχαίων [37].

ἀσύτ'χους (οὺ) : ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν *συτ'χαίν'* ποὺ δὲ μιλιέται, ὁ ἀκοινώνητος.

ἀσφάλαγκας (οὺ) : ὁ Ἑλληνιστικὸς ἀσφάλαξ [38], ὁ τυφλοπόντικας, καὶ ἡ φωλιά του *ἀσφαλαγκιά*.

ἄφκους (οὺ) καὶ *ἀχαμουλιὸς* (οὺ) : Εἶναι δυὸ φυτὰ τῆς Λημνιακῆς χλωρίδας. Τὸ ἕνα θυμίζει τὸ μεσαιωνικὸ ἄφχο [39], τὴν ἀφάκη τῶν ἀρχαίων ποὺ εἶναι ἕνα εἶδος

---

22. *Δικ. Β. Βαγιακάκου*, Ἐτυμολογικὰ καὶ σημασιολογικά, Ἀθηνᾶ 55 (1951) σ. 46-49.

23. Ἀπὸ δελτία τοῦ Ἀρχείου τοῦ Ἱστορ. Λεξικοῦ.

24. Στὴν Ἀμοργὸ τὸ ἴδιο τὸ φυτὸ αὐτὸ λέγεται ἀπέρ-ρατθος. Βλ. *Κων. Ἀμάντου*, Γλωσσικὰ Μελετήματα, ἐν Ἀθήναις. 1964, σ. 193 (Τοπωνυμικά, Λεξικογρ. Ἀρχ., 4 (1918), 59).

25. Θηρ. 938.

26. Γαλην. 12, 110.

27. Ὑλ. ἰατρ. 3, 73.

28. Φυτ. ἱστ. 3, 18, 2.

29. Ὑλ. ἰατρ. 1, 90.

30. Θηρ. 861.

31. *Ξενοφ.*, Κυν. 1, 6, 28. Παλατ. Ἀνθολ. 9, 244 (Ἀπολλωνίδης).

32. Φυτ. ἱστ. 1, 2, 7. 1, 6, 1. 6, 1, 4.

33. Ὑλ. ἰατρ. 3, 77.

34. *Θεόκρ.*, Εἰδύλλ. 17, 80 Πίνδ. Πύθ. 4, 37.

35. Ὑλ. ἰατρ. 126F.

36. *Γαλην.* 6, 589.

37. *Ἱπποκρ.*, Γυναικ. 2, 186. *Θεόφρ.*, Φυτ. ἱστ. 6, 1, 3. *Διοσκορ.*, Ὑλ. ἰατρ. 4, 12.

38. *Βάρβ.* 108, 13. *Στράβ.*, 15, 1, 44.

39. *Du Cange*, Addenda in Glossario mediae et infimae Graecitatis, σ. 32. Βλ. καὶ *Ἀδ. Κοραῆ*, Ἄτακτα 4, 40.

στενόφυλλου μπιζελιοῦ [40], καὶ τὸ ἄλλο εἶναι ὁ λευκὸς χαμαιλέων τοῦ Διοσκορίδη [41].

ἀχ'λιὰ (γῆ) : ἡ στάχτη, ἡ παλαιὰ ἐγχυλία [42].

βαράδ' (τού) : ὁ κοῖλος κορμὸς δένδρου πού χρησιμοποιεῖται γιὰ κυψέλη τῶν μελισσῶν. Εἶναι ἡ βυζαντινὴ λέξη βαράδιν. Στὸ 'Ονειροκριτικὸ τοῦ 'Αχμὲτ διαβάζουμε : «'Εὰν ἴδῃ τις ὅτι εὗρε βαράδιν ἢ εὐπόρησε μελισσῶν ἡμέρων, εἰ μέν ἐστι πτωχός, πλουτήσει, εἰ δὲ μέγιστος ἢ βασιλεύς, εὑρήσει λαὸν εἰς δουλείαν καὶ εἰσκορμιδὴν ἐξ αὐτῶν ἀναλόγως τῆς ἐργασίας τῶν μελισσῶν» [43].

βαρταλαμίδ' (τού) : Ἔτσι λέγεται τὸ μικρὸ χώρισμα πού ὑπάρχει στὶς κασέλες γιὰ νὰ φυλάγονται μέσα διάφορα μικροαντικείμενα. Εἶναι τὸ παλαιὸ παραθαλαμίδιον.

βουδόγλουσσους (ού) : εἶναι τὸ φυτὸν βούγλωσσον τοῦ Διοσκορίδη [44].

βρακανίδις (γοί) : εἶναι ἕνα εἶδος ἄγριας βρούβας, τὰ βράκανα τῶν παλαιῶν μας προγόνων [45].

γάβανου (τού) καὶ *κλειδογάβανου* (τού) : εἶναι ἕνα ξύλινο δοχεῖο μὲ σκέπασμα ἐφαρμοστό. Μέσα σ' αὐτὸ βάζουν τυρί, ἐλιὲς καὶ ἄλλη ξηρὴ τροφὴ καὶ τὰ μεταφέρουν οἱ ξωμάχοι γιὰ τὸ μεσημερινό τους γεῦμα [46]. Τὸ Βυζαντ. οὐσ. γάβενον [47].

γαβάρ'ς καὶ γαβάρ'κους : εἶναι αὐτὸ πού περιπλανιέται, πού ἐξαφανίζεται· *γαβάρ'κα πρόβατα*, τὰ γέρικα ἢ ἀρρωστημένα ἢ καὶ ἀδέσποτα πρόβατα πού ξεκόβουν ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο κοπάδι. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ Μεσαιωνικὸ ρῆμα βαγεύω πού ἔχει τὴν ἴδια σημασία. Στὸ λεξικὸ τῆς Σούδας διαβάζουμε : «βαγεύει· πλανητεύει». *γαβάρ'ς καὶ γαβάρκους* λοιπὸν εἶναι ὁ *βαγάρης καὶ βαγάρικος* μὲ ἀντιμετάθεση τῶν δύο πρώτων συλλαβῶν *βα-γα* σὲ *γα-βα*.

γαγίλα καὶ γαΐλα (γῆ) : τὸ πουλὶ κουρούνα. Εἶναι τὸ μεσν. οὐσ. *γαγίλα* ἢ γαγύλα [48].

γαλιάγρα (γῆ) καὶ *καλιάγρα* (γῆ) : ἡ σιδερένια βέργα πού βαστᾶ τὴν μιὰν ἄκρη τῆς πέτρας τοῦ παλιοῦ ἀλευρόμυλου. Μ' αὐτὴ κανόνιζαν τὶς μυλόπετρες γιὰ νὰ κόψουν χοντρὸ ἢ ψιλὸ τὸ σιτάρι καὶ νὰ τὸ κάνουν ἀλεύρι. Εἶναι ἡ παλαιὰ γαλεάγρα πού τὴν εἶχαν βέβαια γιὰ ἄλλο σκοπό.

γιὸς (ού) : ἡ πράσινη οὐσία πού γίνεται ἀπὸ ὀξύδωση στὶς χάλκινες χύτρες, ὅταν δὲν ἔχουν καλὰ κασσιτερωθεῖ. 'Ο ἰὸς τοῦ 'Ιπποκράτη [49], τοῦ Διοσκορίδη [50] καὶ τοῦ Γαληνοῦ [51].

---

40. 'Ιστορ. Λεξικὸν στὴ λ. ἄφκος.
41. Ὕλ. ἰατρ. 3, 8.
42. *Γ. Ν. Χατζιδάκι*, Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα 'Ελληνικά, τόμ. Β', ἐν 'Αθήναις 1905, σ. 400.
43. *'Αχμέτ*, 'Ονειροκρ. 230, 12-15. (Fr. Drexl).
44. Ὕλ. ἰατρ. 4, 127.
45. *Φερεκρ.* 13, 1. *Λουκιαν.*, Λεξιφ. 2. Λεξ. *'Ησύχ.* καὶ *Σούδας* στὴ λ. βράκανα.
46. Βλ. ἱστορ. Λεξικό, στὴ λ. γάβανο.
47. 'Ησύχ. : γάβενα· ὀξυβάφια, ἤτοι τρυβλία.
48. *Πέτρ. Θεουπόλεως* εἰς P.G. 120,800 ζ: «Βιθυνοὶ γὰρ καὶ Θρᾷκες καὶ Λυδοὶ γαγύλας καὶ κολοιοὺς καὶ τρυγόνας... ἐσθίουσι».
49. Γυναικ. 1, 75.
50. Ὕλ. ἰατρ. 5, 79.
51. *Γαλην.* 12, 218.

γκυνόστουμου (τού) : ἡ ἀπόσταση πού εἶναι ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ ἀντίχειρα μέχρι τὴν ἄκρη τοῦ δείχτη, ὅταν τὰ δάχτυλα αὐτὰ εἶναι τεντωμένα. Εἶναι τὸ ἀρχαῖον κυνόστομον [52].

γλουχὴ (γή) : ἡ μεγάλη ἐπιθυμία. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ ἀρχαῖο ρῆμα γλίχομαι.

γόφους (ού) : ὁ γόμφος, τὸ πίσω μέρος τῆς λεκάνης στὸ ἀνθρώπινο σῶμα.

γρηπίδα (γή) : εἶναι οἱ πλάκες πού τοποθετοῦνται στὴν ἐπάνω ἄκρη τῶν τοίχων καὶ σχηματίζουν τὸ γεῖσο τῆς στέγης. Εἶναι ἡ κρηπὶς τῶν ἀρχαίων μας προγόνων.

γυλάρ' (τού) : τὸ ἔμπυο τῶν ἀποστημάτων, ἡ ὕλη τῶν ἐμπυημάτων τοῦ Γαληνοῦ [53].

διατόν' (τού) : τὸ πάτερο τῆς ὀροφῆς τῶν σπιτιῶν. Τὸ ἀρχαῖο διατόνιον [54].

δικάν' καὶ *δ'κάν'* (γή) : τὸ ἐγχώριο ἁλωνιστικὸ ἐργαλεῖο τῶν προγόνων μας, ἡ τυκάνη [55].

δικράν' (γή) : τὸ ἐργαλεῖο τὸ χειροκίνητο μὲ ἕνα κοντάρι καὶ δύο χαλιά, πού μ' αὐτὸ χώριζαν οἱ παλιότεροι τὸ ἄχερο ἀπὸ τὸ σιτάρι στ' ἁλώνι. Εἶναι τὸ παλαιὸ δίκρανον [56].

διρμάτ' (τού) : τὸ δέρμα τοῦ ζώου πού τὸ φτειάνουν τουλούμι γιὰ νὰ βάλουν τὸ τυρὶ ἢ τὸ γαλοτύρι οἱ Λήμνιοι, καθὼς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ξωμάχοι τῆς πατρίδας μας. Εἶναι τὸ ἀρχαῖο δερμάτιον [57].

δίχρουτους (ού) : ὁ δίχρωμος, ἀπὸ ἀμάρτυρο ἴσως ἀρχαῖο τύπο δίχρωτος, παράλληλο πρὸς τοὺς μαρτυρημένους τύπους δίχροος καὶ δίχρως [58].

δ'κέλλ' καὶ *θ'κέλλ'* (τού) : τὸ σκαπανικὸ ἐργαλεῖο τοῦ ἀγρότη, ὑποκορ. τύπος τοῦ ἀρχαίου δικέλλα.

δ'κέντρ' (τού) : τὸ βυζαντινὸ βουκέντριν [59].

δύμνια (τὰ) : τὰ γεννητικὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου, τὰ διδύμια [60].

δῶμα (τού) : ὁ ἐξώστης τῶν σπιτιῶν.

ζ'γόλιρους (ού) : πέτσινο λουρὶ πού δενότανε μ' αὐτὸ ὁ ζυγὸς τοῦ παλιοῦ ἀλετριοῦ, τὸ μεσαιωνικὸ ζυγόλωρον [61]. *Ζ'γουλιρ'κὰ* ἀκόμα ἔλεγαν οἱ ζευγολάτες τοῦ νησιοῦ ὅλα τὰ ἐξαρτήματα τοῦ ζυγοῦ.

ζ'γὸς (ού) : ὁ ζυγὸς τοῦ βοϊδάλετρου.

ζόχους (ού) : τὸ λαχανικὸ σόγχος τῶν ἀρχαίων πού ἀπ' τὰ παλιὰ ἀκόμη χρόνια,

---

52. *Ἥρων.*, Γεωμετρία 4, 4: «Λιχὰς δὲ λέγεται τὸ τῶν δύο δακτύλων ἄνοιγμα, τοῦ ἀντίχειρος λέγω καὶ τοῦ λιχανοῦ. Τοῦτο καὶ κυνόστομον λέγουσί τινες».

53. *Γαλην.* 18, 256.

54. Ἔξοδ. 35. Ἀθήν. 250f. Βλ. καὶ *Φαίδ. Κουκουλέ*, Ἀρχαῖαι, μεταγενέστεραι καὶ ἀκαταχώριστοι Ἑλληνικαὶ λέξεις ἐν τῇ κοινῇ Νεοελληνικῇ καὶ ἐν τοῖς ἰδιώμασιν, Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 29 (1954), 522.

55. *Θεόγνωστ.*, Κανόν. 24, 28. Εὐστάθ. 967, 18.

56. *Λουκιαν.*, Τίμ. 12.

57. *Πλάτ.*, Ἐρυξ. 400a. *Ἀριστοτ.*, Φυσιογν. 807b 18.

58. Βλ. *Φαίδ. Κουκουλέ*, ὅπ.π. 523.

59. Λίβιστ. (Esc.) 1087. Πανώρ. Γ' 372.

60. *Παῦλ. Αἰγινήτ.* 6, 68.

61. Σχολ. Αἰσχύλ. Πέρσ. 188.

τὰ χρόνια τοῦ Διοσκορίδη [62], τοῦ Ὀριβάσιου [63] καὶ τοῦ Γαληνοῦ [64], θεωρεῖται ἄριστο φάρμακο γιὰ τὶς λεχῶνες γυναῖκες ποὺ δὲν ἔχουν πολὺ γάλα γιὰ νὰ θρέψουν τὰ μικρά τους.

ζ'dραύλιστου (τού) : τὸ συδαύλιστον τοῦ φούρνου.

θαλλὸς (οὺ) : τὸ βλαστάρι κάθε φυτοῦ.

θύρις (γοί) : τὰ διαστήματα ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὰ δόντια τοῦ χτενιοῦ ποὺ ἀποκεῖ περνάει τὸ στημόνι καὶ *θυρίδα* καὶ *θερίδα* (γή) : τὸ μικρὸ παραθυράκι τοῦ Λήμνιου παράσπιτου. Ἐπιβίωση θαυμαστὴ τῶν οὐσιαστικῶν θύρα καὶ θυρίς.

καθουδήγα (γή) : ἡ συμβουλή, ἡ καθοδηγία [65].

καλαμάγρα (γή) : ἡ καλαμάγρωστις τοῦ Διοσκορίδη [66], ποὺ εἶναι ἕνα δυσεξόντωτο ζιζάνιο τῶν ἀμπελιῶν καὶ τῶν περιβολιῶν.

καλαμίθ' (τού) : τὸ φυτὸ καλαμίνθη [67] καὶ καλάμινθος [68] τῶν ἀρχαίων.

κάλλους (οὺ) καὶ *κάλλου* (τού) : εἶναι τὸ λειρὶ τοῦ πετεινοῦ καὶ τῆς κόττας, τὸ ἀρχαῖο κάλλαιον [69]. Ἂς σημειωθεῖ πὼς ὁ πετεινὸς μὲ τὸ διπλὸ λειρὶ λέγεται στὴ Λῆμνο «*διπλόκαλλους πιτ'νός*».

κατουστὴ (γή) : ἡ ἀρχαία ἑκατοστὺς [70], ἡ ἑκατοντάδα.

κατσ'νουπόδ' (τού) : τὸ φυτὸ τὸ ἐχινοπόδιον, ὁ ἐχινόπους.

καυκὶ (τού) : τὸ βαθουλωτὸ μέρος στὸν πάτο τοῦ λύχνου, τὸ Βυζαντινὸν καυκὶν [71] καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ Ἑλληνιστικὸ καυκίον [72].

κιχρίτ'ς (οὺ) : εἶδος κιτρινωποῦ φιδιοῦ μὲ ἀστερωτοὺς μαύρους χρωματισμοὺς στὸ κεφάλι. Εἶναι ὁ κεγχρίτης τοῦ Ἀέτιου [73], ὁ κεγχρίας τοῦ Φιλούμενου [74] καὶ κεγχριδίας τοῦ Διοσκορίδη [75].

κ'λλίχ' (τού) : τὸ κουλλούρι. Εἶναι τὸ ἀρχαῖο κολλίκιον [76], ὑποκορ. τύπος τοῦ κόλλιξ [77].

κοίτασ' (γή) : τὸ ξύλο ποὺ ἀνεβαίνουν οἱ κόττες καὶ κοιτάζουν, δηλαδὴ κοιμοῦνται, κουρνιάζουν.

---

62. Ὑλ. ἰατρ. 2, 131.
63. *Ὀριβάσ.* 12, 37 στὴ λ. σόγχος.
64. *Γαλην.* 12, 128.
65. *Στράβ.* 2, 3, 4.
66. Ὑλ. ἰατρ. 4, 30.
67. *Ἀριστοφ.*, Ἐκκλησ. 648. *Θεόφρ.*, Φυτ. αἰτ. 2, 16, 4.
68. *Νίκανδρ.*, Θηρ. 60.
69. *Ἀριστοτ.*, Ζ. ἱστορ. 631b 10, 28. *Ἀριστοφ.* Ἱππ. 497. *Αἰλιαν.*, Περὶ ζῴων, 5, 15, 2 Παυσαν. 9, 23, 4.
70. *Ξενοφ.*, Κύρ. Παιδ. 6, 3, 34. *Πλούταρ.*, Ρώμυλ. 8.
71. Διήγησις ὡραιοτάτη τοῦ θαυμαστοῦ ἀνδρὸς τοῦ λεγομένου Βελισαρίου, στ. 693.
72. Ἀνθολ. Παλατ. 9, 749. Πάπυρ. Μασπ. 167, 10.
73. Ἀέτ. 13, 27.
74. *Φιλούμ.*, Ἰοβόλ. 22, 1 (M. Wellmann).
75. *Διοσκορ.*, Θηρ. 32.
76. *Γρηγ. Κορίνθ.*, Τρόπ. 549S.
77. *Ἱππῶν.* 35, 6. *Νικόφρ.* 15. *Ἀρχέστρ.*, Ἀποσπ. 4, 12.

κόν'ζα (γή) *καὶ νιρακόν'ζα* (γή) : τὸ φυτὸ κόνυζα ἡ ἄρρην τοῦ Θεόφραστου [78], ἡ «μείζων κόνυζα» τοῦ Διοσκορίδη, «ἡ ὑπερέχουσα τῷ θάμνῳ καὶ τοῖς φύλλοις πλατυτέρα καὶ βαρύοσμος» [79].

κόστα (γή) : τὸ φυτὸ καρυοφύλλι, ὁ κόστος τοῦ Θεόφραστου, «ὃν εἰς τὰ ἀρώματα χρῶνται» [80].

κνηκάτους καὶ ὁλοκνήκατους : ὁ κατακόκκινος. Στὸ νοῦ μας ἐρχεται ὁ ἀρχαῖος κνῆκος.

κνώδαλου (τού) : ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος, ὁ χαμένος, τὸ ἀρχαῖον κνώδαλον [81].

κότσ'νους (ού) : ἡ ἀγριλιά, ἡ κότινος τῶν ἀρχαίων μας προγόνων.

κουρνὸς (ού) : ἡ κάνουλα τῆς βρύσης, ὁ κρουνὸς μὲ ὑποχωρητικὴ μετάθεση τοῦ ρ.

κρατούνα (γή) : ἡ νεροκολοκύθα, τὸ ἀρχαῖο κρατάνιον [82].

κρήταμου (τού) : τὸ φυτὸ κρῆθμον τῶν ἀρχαίων, πού κατὰ τὸν Διοσκορίδη φυτρώνει «ἐν πετρώδεσι καὶ παραθαλασσίοις τόποις» [83].

κύπερ' (γή) : τὸ φυτὸ κύπερος.

λαβίδα (γή) : τὸ κουτάλι, ἡ ἀρχαία λαβὶς τοῦ Ἡροδότου [84].

λαγόν' (τού) : τὰ πλαϊνὰ μέρη τῆς κοιλιᾶς κάτω ἀπὸ τὶς ψευδοπλευρὲς τοῦ ἄνθρωπου ἢ καὶ τῶν ζώων. Ἡ λαγὼν τοῦ Ἱπποκράτη [85], τοῦ Ἀριστοτέλη [86] καὶ τοῦ Γαληνοῦ [87].

λαθύρ' (τού) : τὸ φυτὸ λάθυρος τοῦ Θεόφραστου [88].

λαπάρα (γή), *λάπαραου* (τού) *καὶ λαπάρ'* (τού) : ἡ λαπάρα τῶν ζώων.

λαρνάκ' (τού) : τὸ στεναύλακο, τὸ λαρνάκιον [89], ὑποκορ. τύπ. τοῦ ἀρχ. λάρναξ.

λαΰνα (γή) : ἡ λάγυνος, ἡ στάμνα, *λαΰν'* (τού) : ἡ μικρὴ στάμνα, τὸ λαγύνιον καὶ *λαϋνοστάτης* (ού) : τὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ πού τοποθετοῦν οἱ χωρικοὶ τὶς στάμνες.

λιουσφακιὰ (γή) : τὸ φυτὸ ἐλελίσφακος.

λιφτουκαριὰ (γή) *καὶ λιφτουκάρ'* (τού) : εἶναι τὸ δέντρο λεπτοκαρυὰ καὶ ὁ καρπός του, τὸ λεπτοκάρυον.

λουγάρ' (τού) : τὰ χρήματα. Τὸ Βυζαντ. λογάριον [90].

λουμάκ' (τού): τὸ εὐλύγιστο καὶ τρυφερὸ βλαστάρι τῶν δέντρων. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται ἡ ἀρχαία λέξη λεῖμαξ.

---

78. Φυτ. ἱστ. 6, 2, 6.
79. Ὑλ. ἰατρ. 3, 120.
80. Φυτ. ἱστ. 9, 7, 3.
81. Ὀδύσσ. 17, 317. *Ἡσίοδ.*, Θεογν. 582.
82. *Πολέμ.* Ἱστ. 20.
83. Ὑλ. ἰατρ. 2, 129.
84. Ἡρόδ. 4, 74.
85. *Ἱπποκρ.*, Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν 25.
86. Ζ. ἱστορ. 493a 18.
87. *Γαλην.* 2, 507.
88. Φυτ. ἱστ. 8, 3, 2.
89. Παλ. Διαθ., Βασ. 1, 6, 8.
90. *Κ. Πορφυρογ.*, Ἔκθεσ. 463, 13. 471, 9. Πρὸς ἴδιον υἱὸν Ρωμανὸν 242, 19. 243, 8. *Ἀχμέτ*, Ὀνειροκρ. 15, 22. 21, 13. λογάριν *Λέων Κύπρ.*, 5, 4. *Πτωχοπρόδρ.* 3, 84.

λύχνους (οὑ) : τὸ λυχνάρι καὶ *λυχνουστάτ'ς* (οὑ) : ἡ βάση ποὺ βάζουνε ἢ κρεμοῦν τὸ λυχνάρι.

μάκους (οὑ) : ἡ ὑπνοφόρος μήκων, ἡ δωρικὴ μάκων [91].

μαλλόρ'κους (οὑ) : ὁ μαλλόρρυπος, ἡ λέρα τῶν μαλλιῶν τοῦ προβάτου.

μανίτας (οὑ) : ὁ ἀρχαῖος ἀμανίτης [92], τὸ μανιτάρι.

μαυρουνιὰ (γὴ) : εἶδος φυτοῦ ἀναρριχώμενου, ἡ ἀρχαία βρυωνία μὲ παρετυμολογία πρὸς τὸ μαῦρο.

μέλαγγας (οὑ) : τὸ σκληρὸ μαυρόχρωμα τῶν χωραφιῶν, ὁ μελάγγαιος τῶν ἀρχαίων [93].

μέλινα (γὴ) : ἡ μέλαινα, τὸ ψάρι μελαινὰς τοῦ Κρατίνου [94].

μ'λὶ (τοὺ) : ἡ μύλη, ὁ ἐχῖνος, ἕνα ἀπὸ τὰ τέσσερα μέρη τοῦ στομαχιοῦ τῶν μηρυκαστικῶν. Ἡ μύλη τοῦ Ἱπποκράτη [95] καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη [96].

μόλογου (τοὺ) : τὸ συμβόλαιο, τὸ ὁμόλογον.

μουνόκιρ' (γὴ) : ἡ μονοκέρατη γίδα, ἡ ἀρχαία μονόκερως [97].

μούρμουρας (οὑ) : τὸ ψάρι μορμούρι, ὁ μόρμυρος τοῦ Ἀριστοτέλη [98], ὁ μορμύλος τοῦ Ἀθήναιου [99].

μ'σάδριγια (γὴ) : ἡ ντουλάπα τοῦ τοίχου ποὺ μέσα ἐκεῖ τοποθετοῦν τὰ διάφορα σκεπάσματα τῶν κρεβατιῶν, κουβέρτες καὶ παπλώματα. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ παλαιὸ μεσάνδηρον.

μ'σουδόκ' (τοὺ) : τὸ μεσαῖο ξύλο τῆς στέγης, τὸ μεσοδόκιον.

μυρσίν' (γὴ) : ἡ μυρσίνη ἢ μυρρίνη τῶν Ἀρχαίων.

νιάμα (τοὺ) : τὸ πρῶτο ζευγάρισμα τοῦ χωραφιοῦ, τὸ νέαμα ἢ νεατὸς τῶν Ἀρχαίων [100].

ξόγανο (τοὺ) : τὸ ξόανο, ὁ βλάκας.

ὄρνιθα (γὴ) : ἡ κόττα, ἡ ὄρνις.

οὐκέλλα (γὴ) : τὸ παράσπιτο, ἡ ἀποθήκη, ἡ κέλλα.

οὐκνὸς (οὑ) : ὁ ἀργός, ὁ τεμπέλης, ὁ ὀκνηρός.

οὐλιὰ (γὴ) : τὸ κατακάθι τοῦ κρασιοῦ καὶ τοῦ λαδιοῦ, ἡ ἰλύς.

οὐρσόψ' (τοὺ) : τὸ πρόβατο τὸ κοκκινομούρικο, τὸ πύρροψον.

παπύρ' (τοὺ) : τὸ παπύριον τοῦ Διοσκορίδη [101] καὶ τῶν Γεωπονικῶν [102].

---

91. *Θεοκρ.* Εἰδύλλ. 7, 157.
92. *Νίκανδρ.*, Ἀποσπ. 79. *Γαλην.* 6, 656. *Εὐστάθ.* 390, 3.
93. *Ἡρόδοτ.* 2, 12. 4, 198.
94. *Κρατίν.* 161.
95. *Ἱπποκρ.*, Γυναικ. 1, 71. 2, 178.
96. *Ἀριστοτ.*, Ζ. γενέσ. 775b 25.
97. *Ἀριστοτ.*, Ζ. ἱστορ., 499b 19 Ὀρφ., Ἀποσπ. 273.
98. Ζ. ἱστορ. 570b 20.
99. *Ἀθήν.*, Δειπνοσ. 7, 313e.
100. *Ξενοφ.*, Οἰκον. 720.
101. Ἁπλ. Φαρμ. 1, 183.
102. Γεωπον. 4, 7, 1.

παρασπάθ' (γή) : ἡ σφήνα πού μπαίνει στό ἐξάρτημα τοῦ ἀλετριοῦ, τή σπάθη.

παρρησίγια (γή) : τό ξέφωτο μέρος, ἡ παρρησία.

πασπάλ' (γή) : ἀλεύρι τελευταίας ποιότητας, ἡ πασπάλη τῶν παλιῶν γλωσσαρίων [103], ἡ ἀρχαία παιπάλη [104].

πελέκια (τά) : τά μικρά ξύλα πού μένουν ἀπό τό κόψιμο τῶν δέντρων.

πέταυρου (τού) : τό λεπτό σανίδι, τό πέταυρον.

πλήμ' (γή) : ἡ πλημμύρα, ἡ νεροποντή, τό μεταγενέστερο πλήμη [105] ἢ πλήσμη [106].

π'λός (ού) : ἡ λάσπη, ὁ πηλός.

π'νάκ' (τού) : μονάδα μέτρησης τῶν δημητριακῶν, τό πινάκιον.

πούμα (τού) : ἡ πλάκα πού φράζουν τό στόμιο τοῦ φούρνου καί τό σκέπασμα τῶν ἀγγείων.

πουτός (ού) : τό πότισμα τῶν κοπαδιῶν καί τό μέρος πού ποτίζουν τά γιδοπρόβατα. Ὁ ἀρχαῖος ποτός.

πρόπουλ' (γή) : ἡ κολλητική οὐσία πού μ' αὐτή φράζουν οἱ μέλισσες τίς τρύπες τῆς κυψέλης, ἡ πρόπολις τῶν ἀρχαίων [107]. Κατά τόν Διοσκορίδη, ἡ πρόπολις «εὑρίσκεται περί τοῖς στόμασι τῶν σμηνίων φύσει κηροειδής» [108]. Τήν πρόπολη. αὐτή τήν ἔχει φάρμακο ὁ λαός μας γιά διάφορες δερματικές παθήσεις καί ἐγκαύματα ἀπό τά παλιά τά χρόνια μέχρι σήμερα [109].

προυνιά (γή) : ἡ ἀγριοδαμασκηνιά, ἡ προύμνη τοῦ Θεόφραστου [110].

προυτουλάτ'ς (ού) : τό κριάρι πού πάει πρῶτο στό κοπάδι. Ἡ λέξη ἔχει δεύτερο συνθετικό της τό ἀρχαῖο ἐλάτης.

ράμνους (ού) : τό φυτό ράμνος τοῦ Θεόφραστου [111] καί τοῦ Διοσκορίδη. Ἀξιοσημείωτη εἶναι τοῦ δεύτερου ἡ ἀκόλουθη λαϊκή παρατήρηση γιά τίς ἀποτρεπτικές δυνάμεις τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ : «Λέγεται δέ καί κλῶνας αὐτῆς (δηλ. τῆς ράμνου) θύραις ἢ θυρίσι προστεθέντας ἀποκρούειν τάς τῶν φαρμάκων (sic) κακουργίας» [112].

ρουγαλίδα (γή), *ρουγαλίδ'* (τού) καί *ρώγους* (ού) : Ἔτσι λέγεται σέ διάφορα χωριά τῆς Λήμνου ἡ ἀράχνη, ἡ ρωγαλίς, «ὁ αἰθαλόεις ρώξ» τοῦ Νίκανδρου [113]. Κατά τό Σχολιαστή τοῦ ἴδιου τοῦ συγγραφέα «ρώξ δέ ἐστι φαλαγγίου εἶδος, ὅπερ κατά μέσην τήν γαστέρα ἔχει τό στόμα» [114].

---

103. *Ἡσύχ.*, *Φώτ.*, *Σούδ.* στή λ.
104. *Ἀριστοφ.*, Νεφ. 262. *Γαλην.* 12, 502.
105. *Πολύβ.* 20, 5, 11. 34, 9, 5. *Στράβ.* 3, 25.
106. *Ἡσίοδ.*, Ἀποσπ. 217 : ἐν πλήσμησι διιπετέος ποταμοῖο.
107. Varro, R.R. 3, 16, 24.
108. Ὑλ. ἰατρ. 2, 84.
109. *Διοσκορ.*, Ὑλ. ἰατρ. 2, 84. *Ὀριβάσ.* 12 (στή λ. πρόπολιν-ἐφελκομένην). *Γαλην.* 12, 108.
110. Φυτ. ἱστ. 9, 1, 2.
111. Φυτ. ἱστ. 3, 18, 2.
112. Ὑλ. ἰατρ. 1, 90.
113. Θηρ. 716.
114. Σχόλ. Νίκανδρ. Θηρ. 716.

ρουδάν' (τού) : τὸ ταλασιουργικὸ ἐργαλεῖο κάθε παλιᾶς νοικοκυρᾶς τῆς Λήμνου, ἡ ἀρχαία ροδάνη [115].

ρύμ' (γή) καὶ *ρύμν'* (γή) : ἡ πλατεῖα τοῦ χωριοῦ, τὸ ἀνοιχτὸ καὶ ἐπίπεδο μέρος.

σακάδις (γοί) : οἱ κηφῆνες τῶν μελισσῶν, πού μένουν στὸ σηκὸ ἢ σακό, στὴν κυψέλη.

σάκκους (ού) : τὸ ἀντρικὸ σακκάκι, ὁ σάκκος.

σαμάκ' (τού) : εἶδος βρούλλου μὲ πλατιὰ φύλλα. Τὸ ἀρχ. σαμάκιον [116], ὑποκορ. τύπ. τοῦ σάμαξ [117].

σβίκ' (τού) : τὸ τσιμπούρι πού κολλάει στὰ πρόβατα, στὰ σκυλιὰ καὶ στὰ γίδια. Εἶναι ὁ παλαιὸς κίμβιξ σὲ τύπο ὑποκοριστικό : κίμβιξ > κιμβίκιον > τσιβίκι > τσ'βίκι > σ'βίκ' [118].

σήτα (γή) : ἡ κρησάρα τοῦ ἀλευριοῦ καὶ *μιταξόσ'τα* (γή) : ἡ ψιλὴ κρησάρα. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ ἀρχ. ρῆμα *σήθω* πού σημαίνει κοσκινίζω.

σκ'λίδα (γή) : ἡ σκελίδα τοῦ ἀμύγδαλου καὶ τοῦ καρυδιοῦ. Ἡ ἀρχαία σκελὶς [119] ἢ σχελίς [120].

σκ'λλὶ (τού) καὶ *σκ'λλίδα* (γή) : τὸ μακρὺ μαλλὶ τοῦ πρόβατου. Στὸ νοῦ μας ἔρχεται τὸ μεσαιωνικὸ σκουλλὶν [121] καὶ σὲ συνέχεια τὸ ἀρχαῖο σκόλλυς [122]. Ἂς σημειωθεῖ πὼς *σκ'λλάτου* λέγεται στὴ Λῆμνο τὸ μακρυμάλλικο πρόβατο.

σκ'λόπιτρα (γή) : ἡ σκολόπενδρα, ἡ πολυποδαροῦσα μὲ παρετυμολογία πρὸς τὸ *πέτρα*.

σκουλάδα (γή) : ἡ προβατίνα πού δὲν ἔχει ἀρνί, γιατὶ τῆς ψόφησε ἢ τό 'σφαξαν, ἡ σχολάς.

σκουμ'δὴ (γή) καὶ *σκόμ'ση* (γή) : τὸ σκόρπισμα, ἡ σπατάλη, ἡ ἐκκομιδὴ καὶ ἐκκόμισις.

σκουτίδ' (τού) : τὸ σκοταδιαρὸ βράδυ, τὸ σκοτίδιον.

σμαρίδα (γή) : τὸ ψάρι σμαρὶς τῶν ἀρχαίων [123].

σμῆρνους καὶ *σμῆρους* (ού) : ἕνα εἶδος ἀγκαθεροῦ θάμνου, ἡ μῆριγξ ἢ σμῆριγξ τοῦ Ἡσύχιου [124].

σμούχρα (γή) : τὸ σούρουπο. Στὸ νοῦ μας ἔρχονται οἱ ἀκόλουθες ἀρχαῖες λέξεις, τὸ ρ. μορύσσω καὶ τὸ ἐπίθ. μωρυχώτερον [125].

σ'νουδιὰ (γή) : ἡ συνοδεία, ἡ συντροφιά.

σπάθ' (γή) : ἕνα μικρὸ ἐξάρτημα τοῦ παλιοῦ, τοῦ Ἡσιόδειου ἀλετριοῦ.

---

115. Βαραχομ. 183. *Εὐσταθ.* 1527, 60. Σχόλ. *Ἀριστοφ.*, Σφῆκ. 1137.
116. Κωμικ. ἀδεσπ. 1136.
117. *Λύσιππ.* 10.
118. *Ἀδ. Κοραῆ*, Ἄτ. 1, 267.
119. *Πλούταρχ.* 2, 349α.
120. *Ἀλεξ. Τράλλ.* 8, 2.
121. Περὶ γέροντος νὰ μὴ πάρῃ κορίτσι στ. 103-104 (Wagner σ. 109) : Φωνάζει «σῦρε φέρε μου, μωρή, γοργὸν τὴ ρόκα/καὶ τ' ἀλεξανδρινὸν σκουλλὶν ἐκεῖνο τὸ σὲ δῶκα».
122. *Διοσκορ.*, Ἁπλ. Φαρμ. 2, 97. *Πολυδ.* 2, 30. *Ἀθήν.* 11, 94b κ.ἄ.
123. *Ἐπίχαρμ.* 29, 60. *Ἀριστοτ.*, Ζ. ἱστορ. 607b 22. *Ὀππ.*, Ἁλ. 1, 109.
124. *Ἡσύχ.* στὴ λ. μῆριγξ καὶ σμῆριγξ.
125. *Ἀριστοτ.*, Μεταφ. 987α 10.

σπ'λάδα (γή) : ἀπότομη πνοὴ ἀνέμου, ἡ ἀρχαία σπιλάς [126].

στιγάδ' (τού) : τὸ στεγασμένο μαντρὶ γιὰ τὰ γιδοπρόβατα. Εἶναι ὑποκορ. τύπος τοῦ ἀρχ. στέγος.

στγιὰ (γή) : ἡ γωνία τοῦ σπιτιοῦ, ἡ ἑστία.

στλίβα (γή) : τὸ στρώσιμο καὶ δίπλωμα τοῦ πετσιοῦ τῶν παπουτσιῶν.

σύdικνους (οὺ) : ὁ σύντεκνος, ὁ κουμπάρος.

συτ'χιὰ (γή) : ἡ συντυχία, ἡ ὁμιλία : «*Δὲν ἄκ'σα τὴ συτ'χιά 'τ'*». «*'Ιγὼ bουρῶ κὶ κάνου τ' συτ'χιὰ οὔλ'νου τ' κόζιμ*».

τημ'σάρ'κα (τὰ) : τὰ χωράφια ποὺ τὰ καλλιεργεῖ κανεὶς μὲ κάποιον ἄλλο καὶ στὸ τέλος μοιράζονται τὸν καρπό. Εἶναι τὰ «ἐφημίση» καλλιεργούμενα χωράφια.

τραχλιὰ (γή) : τὸ λουρὶ γύρω ἀπὸ τὸ λαιμὸ τῶν ζευγμένων βοδιῶν. 2) τὸ μπροστινὸ μέρος τοῦ πουκάμισου, ἡ τραχηλία [127].

τρίβουλους (οὺ) : ὁ «περικαρπιάκανθος τρίβολος» τοῦ Θεόφραστου [128].

τρικκ'κιὰ (γή) : τὸ φυτὸν τρίκοκκος [129].

τυραγνίδα (γή) : ἡ τυραννία, τὰ βάσανα. «*'Η θ'κή μας ἡ ζουὴ εἶνι ἄλλου πράμα, τυραγνίδα χώρ'ς καμμιὰν ἀπουλαβή, χώρ'ς διάφουρου*» μοῦ εἶπε ἕνας ἀσπρομάλλης προβατάρης ἀπὸ τὰ Τσιμάντρια τῆς Λήμνου.

ὕλαμμους (οὺ) : ἡ λάσπη καὶ τὰ χώματα ποὺ ρίχνουν τὰ ξεχυλισμένα ρέματα στὰ γύρω χωράφια. 'Η λέξη εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὸ ὕλη καὶ ἄμμος.

ὕψουμου (τού) : τὸ ἀντίδωρο ποὺ δίνει ὁ παπᾶς στὸ τέλος τῆς Θείας λειτουργίας.

φλιατρὸ (τού) : τὸ μπροστινὸ μέρος τῆς γωνιᾶς ποὺ ἔχει τὸ Λημνιώτικο λαϊκό σπίτι. Εἶναι τὸ φρεατερόν.

φλόμους (οὺ) : τὸ φυτὸ πλόμος [130] ἢ φλόμος [131] ἢ φλόνος [132] τῶν ἀρχαίων, ποὺ τὸ φαρμακερὸ ζουμί του τό 'χουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ μας γιὰ νὰ σκοτώνουν τὰ ψάρια ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ 'Αριστοτέλη ἀκόμη [133].

φρουκάλ' (τού) : τὸ σάρωμα, ἡ σκούπα, τὸ παλαιὸ φιλοκάλιον [134].

χαμουλιὸς (οὺ) : τὸ φυτὸ λευκὸς χαμαιλέων τοῦ Διοσκουρίδη [135].

χιλ'δουνιὸς γάδαρους καὶ τράγους : ὁ γάιδαρος καὶ ὁ τράγος ποὺ ἔχουν τὸ χρῶμα τοῦ χελιδονιοῦ, τὴ ράχη μαύρη καὶ ἄσπρη τὴν κοιλιά. Εἶναι ὁ χελιδόνειος τῶν ἀρχαίων [136].

χρείγια (γή) : ἡ ἀνάγκη, τὸ ἀποχωρητήριον.

---

126. 'Οδύσσ. 3, 298: νῆας γε ποτὶ σπιλάδεσσιν ἔαξαν κύματα.
127. *'Αριστοφ.* Σφῆκ. 968 *Φερεκρ.* 54.
128. Φυτ. ἱστ. 3, 1, 6. 6,1,3.
129. *Διοσκορ.* Ὕλ. ἰατρ. 1, 118.
130. *'Αριστοτ.* Ζ., ἱστορ. 602b 31.
131. *Κρατῖν.* 325. *Εὔπολ.* 14, 5. *Θεόφρ.*, Φυτ. ἱστ. 9, 12, 3. *Διοσκορ.*, Ὕλ. ἰατρ. 4, 103.
132. *Ψευδο-Διοσκορ.*, Ὕλ. ἰατρ. 4, 103.
133. Ζ. ἱστορ. 602b 31.
134. *'Επιφάν.* στὴ συλλογ. Μουστοξύδη, 2, 11 (Boissonade).
135. Ὕλ. ἰατρ. 3, 8.
136. 'Αθήν. 9, 401a.

ψακὸς καὶ ψακὶς : ὁ πολὺ πικρὸς καὶ *ψακὴ* (γῆ) [137] : τὸ δηλητήριο καὶ εἶδος χόρτου πολὺ πικροῦ, ποὺ τό 'χαν φάρμακο γιὰ τὴν ἑλονοσία οἱ πιὸ παλιοί. Τὸ χόρτο τοῦτο τὸ τελευταῖο εἶναι ἡ 'Ερυθραία τὸ Κενταύρειον (Erythraea Centaurea), τὸ μικρὸν κενταύρειον τοῦ Διοσκουρίδη [138].

'Ακολουθοῦν μετὰ τὰ ρήματα :

ἀgαλῶ : καταγγέλω κάποιον στὸ δικαστήριο, τοῦ κάνω ἀγωγή. Τὸ ἀρχ. ἐγκαλῶ.

ἀγριονουμῶ : ἐκφοβίζω ἕνα ζῶο ποὺ βόσκει, τὸ διώχνω ἀπὸ τὴ νομή του.

ἀλάζου : Λέγεται γιὰ τὰ πρόβατα καὶ τὰ γίδια· εὑρίσκομαι στὴν περίοδο τοῦ σεξουαλικοῦ ὀργασμοῦ. Τὸ ἀρχ. ἐλαύνω [139].

ἀμόνω : ὁρκίζομαι.

ἀναγουρεύου : θυμᾶμαι.

ἀναμαρκειοῦμι καὶ ἀνιμαρκειοῦμι καὶ τὸ ἁπλὸ μαρκειοῦμι : Εἶναι τὸ 'Ελληνιστικὸ ἀναμαρκάομαι καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἀρχ. ἀναμηρυκῶμαι.

ἀνιστορῶ : φέρνω στὸ μυαλό μου κάτι περασμένα. Τὸ ἀρχ. ἀνιστορῶ.

ἀνιστρέφου : κάνω κάποιο νὰ γυρίσει πίσω. Τὸ ἀρχ. ἀναστρέφω.

ἀπ'κάζου : διαισθάνομαι κάτι, ἐννοῶ. Τὸ ἀρχ. ἀπεικάζω.

ἀπιργάζουμ' : μαντεύω, ὑπονοῶ, μυρίζομαι κάτι.

ἀπλουγειέμι : ἀπαντῶ, ἀπολογοῦμαι.

ἀρχεύω : κάνω ἀρχὴ σὲ κάτι. 'Από τὸ ἀρχ. ἀρχεύω μὲ ἀλλαγμένη βέβαια ἀπὸ τὰ Βυζαντινὰ ἀκόμα χρόνια τὴν παλιά του σημασία [141].

ἀστουχῶ : λησμονῶ, ξεχνῶ κάτι καὶ *ἀστουχιέμαι* : ξεχνιέμαι, ἀφαιροῦμαι. 2) ἀδυνατίζω : *ἀστουχ'μὲν αἶγα· γίδα ἀδυνατσμένη.*

ἀφουρειέμι : ὑποπτεύομαι. Τὸ ἀρχ. ὑφορῶμαι [142].

βάζου : φωνάζω, φλυαρώντας ὀχλαγωγῶ. Ἴσως ἀπὸ τὸ 'Ομηρικὸ βάζω (λέγω) [143].

βδιάζ' καὶ βουδιάζ' : καλυτερεύει ὁ καιρός, εὐδιάζει.

βουλειέμι : θέλω, μοῦ ἔρχεται ἐπιθυμία. Τὸ ἀρχ. βούλομαι.

γαβαρεύου : περιπλανειέμαι, γυρίζω ἄσκοπα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. 'Από τὸ ἐπίθ. *γαβάρ'ς* καὶ τοῦτο μὲ ἀντιμετάθεση ἀπὸ τὸ *βαγάρης*.

γηρῶ : γερνῶ, γηράσκω.

γιώνω : σκουριάζω. 'Από τὸ ἰός, ἰώνω. *«Ἔγιουσι τοῦ χάλκουμα»*.

γκινιάζω : κάνω ἀρχὴ σὲ κάτι, ἐγκαινιάζω.

γλέχουμι : ἐπιθυμῶ πολὺ κάτι. Τὸ ἀρχ. γλίχομαι [144].

---

137. *'Αδ. Κοραῆ*, 'Ατ. 5, 702. *Γ. Ν. Χατζιδάκη*, Γλωσσικαὶ παρατηρήσεις, 'Αθηνᾶ 29 (1917), σ. 186.

138. Ὕλ. ἰατρ. 3, 7.

139. *'Αριστοφ.*, 'Εκκλησ. 39. *Πλάτ. Κωμικ.* 3, 4.

140. *'Αθήν.*, 9390f. *Λουκ.*, 'Αλεκτρ. 8. *Εὐσέβ.*, 'Εκκλησ. 'Ιστ. 5, 20. *Κλήμ.*, Στρωμ. 677.

141. Πβ. *'Αχιλλ.* Ν. 969: «καὶ καταλόγιν ἤρχειγεν μετὰ περιχαρείας».

142. *Θουκυδ.* 3, 40. *Ξενοφ.*, 'Απομν. 2, 7, 12, 'Ισ. 2,7 *Δημοσθ.* 18, 43. *'Αριστοτ.*, Ζ. ἱστορ. 629b, 10.

143. 'Οδύσσ. 4, 837. 'Ιλ. 9, 58 κ.ἄ.

144. *'Ηρόδοτ.* 3, 72. 4, 152. *Δημοσθ.* 5, 22. *Πλάτ.*, Φαίδ. 117α κ.ἄ.

γνέβου καὶ γνέφου : κάνω νόημα σὲ κάποιον.
διαρμίζουμι : τακτοποιῶ τὰ ἔπιπλα τοῦ σπιτιοῦ. Τὸ παλαιὸ διαρρυθμίζω [145].
διαστουρῶ : φαντάζομαι. Ἀπὸ τὰ ἀρχ. διιστορῶ [146].
διγῶ : διηγοῦμαι.
ζ'βάλλου : μαζεύω μὲ τὸ δίκρανο τὰ ἄχερα ποὺ ἁπλώθηκαν πολὺ μέσα στὸ ἁλώνι. Τὸ ἀρχ. συμβάλλω.
ζ'βαίνου : μπαίνω μέσα. *Ζ'έβ'κιν* : μπῆκε μέσα, εἰσῆλθε. Τὸ ἀρχ. εἰσβαίνω.
ζ'dάσσου : δίνω ὑπόσχεση. Τὸ ἀρχ. συντάσσω.
θρύβου : τὸ ἀρχ. θρύπτω.
καθουηγεύου : καθοδηγῶ, συμβουλεύω.
καμμυῶ : ἀνοιγοκλείνω τὰ μάτια μου. Τὸ ἀρχ. καμμύω [147].
καταπουνῶ : καταβάλλω κάποιον, τὸν νικῶ.
κεῖμι καὶ κείτουμι : εἶμαι πλαγιασμένος στὸ κρεβάτι.
κινώνου : ἀδειάζω τὸ φαγητὸ στὰ πιάτα, σερβίρω.
κουπάζω : ἡσυχάζω, πραΰνω. Τὸ ἀρχ. κοπάζω.
κρουταλῶ : χτυπῶ. Τὸ ἀρχ. κροταλίζω.
λαλῶ (τὰ βόδια) : ὁδηγῶ τὰ βόδια στὸ ὄργωμα.
λαχτίζω : κλωτσῶ. «*Κείν' τ' χιλ'δουνὴ d' γαδούρα λάχτ'σιν* (αὐτὴ ἡ ἀσπρόμαυρη γαϊδούρα ἐκλότσησε). Τὸ ἀρχ. λακτίζω.
λέχου : ὑπενθυμίζω σὲ κάποιον τὸ καλὸ ποὺ τοῦ ἔκαμα. Τὸ ἀρχ. ἐλέγχω.
λογιάζου : συλλογίζομαι, παρατηρῶ, βλέπω. Τὸ μεσαιωνικὸ λογιάζω [148].
μέχουμι : ἐχθρεύομαι κάποιον καὶ μεταφορικὰ ἐπιδιώκω νὰ ἐπιτύχω κάτι. Τὸ ἀρχ. μάχομαι.
ν'δῶ : ὑπενθυμίζω σὲ κάποιον μιὰ εὐεργεσία ποὺ τοῦ ἔχω κάμει, ἐλέγχω κάποιον φταίχτη. Τὸ ἀρχ. ὀνειδίζω.
νιάζου : ὀργώνω τὰ χωράφια, τοὺς κάνω νιάμα, νέο ὄργωμα. Τὸ ἀρχ. νεάω [149].
νουγῶ : ἐννοῶ.
παραμ'θεύω : λέγω σὲ κάποιον διάφορα λόγια ἐνθαρρυντικά. Τὸ ἀρχ. παραμυθῶ.
παργιάζου καὶ ἀπαργιάζου : ἀφίνω, παρατῶ. Τὸ μτγν. παρεάω [150].
πολ'τεύιτι : διαδίδεται, λέγεται, συνηθίζεται. «*Πουλ'τεύιτι αὐτὴ ἡ κ'βέda*».
ρουματίζω : ὁραματίζω. «*Ντού ρουμάτ'σι ἡ Παναγία νὰ πάει νὰ σκάψει 'δικεῖ κὶ θὰ βρεῖ ἕνα τσ'κάλ' φλουριά*» μοῦ εἶπε ἕνας πληροφοριοδότης μου ἀπὸ τὰ Καμίνια τῆς Λήμνου, ἐγκαταστημένος ἀπὸ πολλὰ χρόνια στὴ Νέα Πέραμο τῆς Καβάλας,γιὰ κάποιο συντοπίτη του ποὺ εἶχε βρεῖ θαμμένο θησαυρό.

---

145. ΠΔ 2 Μα. 7, 22: «τὴν ἑαυτοῦ στοιχείωσιν οὐκ ἐγὼ διερρύθμισα».
146. *Φιλόδημ.*, Ρητορ. 2, 150S.
147. ΠΔ Ἡσ. 6, 10. Φίλ. 1, 645. *Ἥρ.*, Αὐτομ. 22, 1. Παῦλ. Αἰγιν. 3, 22, 29.
148. Διγεν. Ἀκρ. 1715. Χρον. Μορ. 736. Ἐρωτόκρ. 1, 106.
149. *Ἀριστοφ.*, Νεφ. 1117.
150. Σχόλ. Εὐριπ. Φοιν. 508.

σ'νεικάζου : διακρίνω καλά, καταλαβαίνω. 2) χορταίνω, ἐπανέρχομαι ἀπὸ κάποια λιγούρα πού ἔπαθα ἀπὸ τὴν πεῖνα. Τὸ ἀρχ. συνεικάζω [151].

σουφράσσου : κλείω ἀπὸ μέσα, ὥστε ἀπ' ἔξω νὰ μὴν μπορεῖ κανεὶς νὰ μπεῖ· ἐσωφράσσω.

στλιβώνου : διπλώνω προσεχτικὰ ἕνα πανὶ ἢ τὸ ἄδειο ἀσκὶ τοῦ τυριοῦ. Τὸ ἀρχ. στίλβω [152].

στ'χῶ καὶ στ'χίζου : μισθώνω τὸ παιδί μου σὲ κάποιον. Τὸ ἀρχ. στοιχῶ.

συτ'χαίνω : μιλῶ. Τὸ μεσν. συντυχαίνω [153] κι αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἀρχ. συντυγχάνω.

'φαρπάζουμ' : θυμώνω μὲ τὸ παραμικρό. Τὸ ἀρχ. ἀφαρπάζομαι.

φ'γοῦμι : ἀφηγοῦμαι, διηγοῦμαι.

'φουροῦμι : ὑποθέτω, νομίζω, πιστεύω. Τὸ ἀρχ. ὑφορῶμαι [154].

φρουκαλῶ : σαρώνω. Τὸ ἀρχ. φιλοκαλῶ [155].

χουλιῶ : θυμώνω. 'Από τὸ ρ. χολέω [156] καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ παλαιότερο χολόω.

ψακώνω : δηλητηριάζω κάποιον καὶ μεταφ. τὸν πικραίνω μὲ τὰ λόγια μου.

ψύχου : κρυώνω. Τὸ ἀρχ. ψύχω [157]. *«Ψύχου λίγου τοὺ γάλα νὰ σ' δώκου»* μοῦ εἶπε μιὰ γριὰ ἀπὸ τὴν Πλάκα τῆς Λήμνου στὴ νέα της πατρίδα, στὶς 'Ελευθερὲς τῆς Καβάλας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Α. ΚΡΕΚΟΥΚΙΑΣ

---

151. *Πτολ.*, Τετράβ. 120.

152. ΠΔ Ψαλμ. 7, 13. *Διοσκορ.*, Ὑλ. ἰατρ. 1, 84. 5, 154.

153. *Πτωχοπρόδρ.* 3, 350. 4, 146 *Λίβιστρ.* 965: «Τότε ὁ ρήγας πάραυτα ἤρξατο συντυχαίνειν».

154. *Θουκυδ.*: 3, 4, *Ξενοφ.*, 'Απομν. 2, 7, 12. 'Ισ. 2, 7. *Δημοσθ.* 18, 43. *'Αριστοτ.*, Ζ. 'Ιστορ. 629b 10.

155. *'Ησύχ.* σαίρει, φιλοκαλεῖ, καλλύνει.

156. *Μαλαλ.*, Χρονογρ. 362, 1.

157. *'Ηρόδοτ.* 3, 104.